

> Retouradres Postbus 93118 2509 AC Den Haag

Centrale Commissie Dierproeven

Postbus 93118
2509 AC Den Haag

Betreft: Verslag CCD – DEC voorzittersoverleg
15 april 2025
14:00 – 16.00 uur
Space to create Utrecht CS
Stationsplein 90
3511 DN Utrecht

Aanwezig namens CCD:
1 CCD lid
Algemeen secretaris
1 medewerker ondersteunend bureau

Aanwezig namens DEC's:
bestuur NVDEC
Vertegenwoordigers DEC's

1. Opening en welkom

De voorzitter opent de vergadering. De deelnemers stellen zich voor. De agenda wordt vastgesteld.

2. Actualiteiten en mededelingen

a. Vaststellen vorig verslag

Er wordt een suggestie gedaan ter verbetering van het verslag. Deze wordt geaccepteerd en het verslag wordt vastgesteld en zal gepubliceerd worden.

Naar aanleiding van het verslag wordt nog gesproken over hoe de CCD omgaat met het afwijken van een DEC advies. Het blijkt dat de procedure hierbij niet altijd gelijk is, het gaat bijvoorbeeld om wanneer de CCD de DEC vraagt om aanvullend advies over extra informatie na vragen van de CCD. Ook is de terugkoppeling van het besluit van de CCD aan de DEC niet altijd voldoende helder gemotiveerd. Dit onderwerp zal worden geagendeerd voor het najaarsoverleg.

b. Jaarverslag

Het jaarverslag wordt ter kennisgeving gedeeld met de DEC's. Het valt op dat het aantal aanvragen in 2024 wat lager lag dan voorgaande jaren, dit wordt kort besproken.

c. Veranderingen in samenstelling CCD

Flip Klatter is in december afgetreden als CCD lid. Damiën van Berlo is per januari toegetreden tot de CCD.

d. Nieuw ICT systeem

Sinds 1 april werkt de CCD met een nieuw ICT systeem. Het doel van het nieuwe systeem is vooral om de kosten beheersbaar te houden. Het oude systeem was speciaal voor de CCD ingericht en de onderhoudskosten waren erg hoog. Voor het nieuwe systeem zullen gebruikers (vergunninghouders en DEC's) moeten inloggen op MijnRVO.nl. Dit platform wordt ook door andere regelingen binnen RVO gebruikt en heeft aanzienlijk lagere onderhoudskosten. Inloggen op MijnRVO is mogelijk via DigiD voor particulieren en via e-Herkenning voor bedrijven en stichtingen. Er zijn nog wat moeilijkheden omtrent het inloggen van de DEC's. Er wordt gewerkt aan een oplossing hiervoor en de DEC's zullen hier dan later over geïnformeerd worden.

e. Vooraankondiging wettelijke evaluatie CCD

In 2025 zal vanuit de verplichting van de Kaderwet ZBO een evaluatie worden gestart over de CCD. Deze evaluatie vindt elke 5 jaar plaats. Mogelijk worden ook DEC's meegenomen in het onderzoek. Er wordt door een DEC voorzitter gevraagd wat er precies geëvalueerd gaat worden. Het gaat voornamelijk om doelmatigheid, financiële gezondheid en het voldoen aan de wettelijke taak.

3. Onderzoeksrapport COREON/NWO

Op initiatief van onderzoekers van COREON en NWO is een survey uitgevoerd onder onderzoekers naar ervaringen met het vergunningsverlening proces en de rol van de verschillende gremia. Dit rapport is in het overleg van april 2024 besproken. In het ketenoverleg van april 2024 is afgesproken dat de verschillende ketenpartners schriftelijk input zouden leveren op de verschillende aanbevelingen uit het rapport. Deze input is besproken tijdens het ketenoverleg van november 2024 en ook gedeeld via de initiatiefnemers van het onderzoek. De ondernomen acties naar aanleiding van het rapport en de input op de aanbevelingen worden besproken.

De CCD deelt dat zij dit jaar is begonnen met het vertalen van de CCD website naar het Engels. Dit is een belangrijke tegemoetkoming aan de niet-Nederlandssprekende onderzoekers.

Eén van de DEC vertegenwoordigers geeft aan dat zij in gesprek zijn geweest met de verschillende IvD's van de instellingen voor wie zij de advisering doet. De DEC heeft een ethische gedragscode opgesteld en gedeeld met de overige DEC's. De gedragscode zal ook naar de CCD worden gestuurd.

Er wordt opgemerkt dat vooral de CCD erg defensief is in de beantwoording van de aanbevelingen. Op een aantal aanbevelingen wordt kort geantwoord dat de informatie op de CCD website beschikbaar is. Deze antwoorden komen niet tegemoet aan de klachten van de onderzoekers.

Het blijkt dat veel onderzoekers weinig kennis hebben van het stelsel. Dit verschilt ook per instelling. Bij sommige instellingen is er veel begeleiding voor (nieuwe) onderzoekers bij het indienen van de aanvraag en bij andere instellingen is dit beperkt. Het is een uitdaging

om de juiste doelgroep te bereiken, aangezien niet iedereen de CCD website leest.

Er wordt besproken dat de waarde van het onderzoek voor de DEC's relatief beperkt is. De resultaten laten individuele ervaringen met individuele DEC's zien. De resultaten zijn daarbij niet per se vertaalbaar naar elke DEC.

Er wordt gekeken of de communicatie tussen de DEC en de IvD/onderzoeker verbeterd kan worden. Zo kunnen vragen vanuit de DEC aan de onderzoeker bijvoorbeeld eerst met de IvD worden afgestemd. Ook is voor de onderzoeker de rol van de wetenschappers in de DEC niet altijd duidelijk. NVDEC zorgt daarom voor bijscholing op het punt van communicatie. Zo zou er een toelichting kunnen komen op de vragen zodat onderzoekers snappen waarom de vragen worden gesteld.

Voor onderzoekers is het vaak onduidelijk welke informatie de DEC's mee moeten nemen in het advies. De onderzoeker kan het blanco adviesformulier natuurlijk downloaden via de CCD website, maar hier ligt misschien ook een rol voor de IvD.

Er wordt gesproken over transparantie van de DEC naar de onderzoeker en of de onderzoeker het DEC advies ontvangt wanneer deze naar de CCD wordt gestuurd. Sommige DEC's sturen standaard het advies naar de onderzoeker of vergunninghouder, anderen doen dit niet.

De verschillende standpunten over het delen van het DEC advies met de onderzoeker worden belicht.

De CCD hecht waarde aan uniformiteit in communicatie. Het zou mooi zijn om binnen NVDEC consensus te krijgen over het delen van het DEC advies met de vergunninghouder of onderzoeker. De CCD kan met een voorstel komen en dit voor het volgende overleg agenderen. Er wordt gevraagd of de CCD een uitgebreide weergave wenst van de verschillende standpunten. De CCD neemt dit graag mee in haar overweging.

4. Beoordeling achteraf

NVDEC heeft via een notitie enkele onderwerpen met betrekking tot de beoordeling achteraf beschreven die men graag wil bespreken met de CCD en DEC voorzitters.

Het gaat ten eerste over de informatie die beschikbaar is voor de DEC's. Is het de rol van de DEC om alle eerdere informatie zoals de projectvergunning en bijbehorende stukken door te nemen of is het voldoende om de documenten van de beoordeling achteraf te gebruiken en ervan uit te gaan dat de hier genoemde informatie over het project klopt? Daarnaast wordt opgemerkt dat de DEC's niet altijd beschikken over eerdere informatie zoals meldingen en wijzigingen op een project. De CCD geeft aan dat wanneer zij een verzoek doet voor advisering over een beoordeling achteraf zij altijd de relevante stukken toestuurt. Dit zijn in ieder geval de projectvergunning, het DEC advies en de laatste versie van het projectvoorstel, de NTS en de bijlagen dierproeven (na eventuele wijziging). De CCD zou ook alle stukken kunnen sturen maar dan gaat het soms om meer dan 50 stukken bij projecten waar meerdere meldingen of wijzigingen hebben

plaatsgevonden. Dit maakt de werklust voor zowel de CCD als de DEC hoger en de waarde van de extra informatie is beperkt. Daarom wordt dit niet standaard gedaan.

Het valt de DEC's op dat onderzoekers bij invulling van het formulier regelmatig geen duidelijke vergelijking geven tussen de gebruikte aantallen en de vergunde aantallen. Dit geldt ook voor de verdeling van het ongerief, in absolute aantallen en percentages. De CCD geeft aan dat in de toelichting op de beoordeling achteraf de aanvrager wel gevraagd wordt om dit te doen. Indien de DEC van oordeel is dat zij informatie mist kan zij deze opvragen bij de onderzoeker.

De vraag komt op of men bij het ongerief kijkt naar de percentages van de gebruikte dieren of naar de absolute aantallen. Beide zijn relevant. Wanneer het gaat over een melding naar de NVWA over het overschrijden van de aantallen dieren in een categorie ongerief dan wordt dit alleen gedaan wanneer de absolute aantallen hoger zijn. In bepaalde gevallen is het percentage ernstig ongerief hoger dan vergund, maar dit kan zijn omdat bepaalde experimenten binnen een bijlage niet zijn uitgevoerd en deze niet-uitgevoerde experimenten een lagere ongerief categorie hebben. Dat verandert de verhouding zonder dat het absolute aantal dieren met ernstig ongerief hoger is dan vergund. Wanneer gedurende het experiment blijkt dat het ongerief hoger is dan verwacht zal dit ofwel via een wijziging moeten worden gewijzigd of men moet het experiment stoppen. Dit zou dan ook te zien moeten zijn in de beoordeling achteraf.

Waar het gaat om de belangrijkste leerpunten (vraag 7.1 van het formulier beoordeling achteraf) lijkt het dat onderzoekers niet goed weten welke informatie verwacht wordt. Er worden enkele suggesties gedaan om extra vragen te formuleren in de toelichting op de beoordeling achteraf. Na een korte bespreking hiervan wordt besloten de toelichting niet te wijzigen. De administratieve last zou hiermee hoger worden voor de onderzoeker en dit gaat boven de wettelijke verplichting.

Er wordt aangegeven dat men de periode waarin de beoordeling achteraf moet worden ingediend (1 jaar na aflopen vergunning) te laat vindt vallen. Soms is de onderzoeker dan al vertrokken en is het lastig de informatie voor de beoordeling achteraf te verkrijgen. Ook zien sommige DEC vertegenwoordigers meer in een tussentijdse beoordeling, opdat de informatie die hieruit verkregen wordt kan worden meegenomen bij de beoordeling van een eventuele vervolgaanvraag. De termijn van 1 jaar is gekozen als redelijke termijn waarin verwacht kan worden dat de resultaten voldoende zijn geanalyseerd. Een eerdere termijn van bijvoorbeeld een aantal maanden zou kunnen leiden tot beoordelingen achteraf die niet volledig zijn omdat de opbrengsten nog onvoldoende helder zijn. Voor een tussentijdse beoordeling in een lopend project is geen wettelijke basis. Daarnaast wordt opgemerkt dat het doel van de beoordeling achteraf niet is om de inhoud hiervan te betrekken in een vervolgaanvraag. Bij een vervolgaanvraag dient men al in het projectvoorstel een toelichting te geven over het voorgaande onderzoek.

Het valt op dat er vaak beduidend minder dieren gebruikt worden dan vergund. Soms heeft dit aanwijsbare redenen als het bereiken van "no

go" momenten of externe factoren (geen financiering, vertrek onderzoeker). Maar het komt ook voor dat de redenen vaag zijn, zoals dat "de focus van de groep wijzigde". In zekere zin is de informatie die bij het indienen van de aanvraag werd aangeleverd dan onjuist, want hierbij werd verklaard dat het onderzoek urgent en maatschappelijk belangrijk was. Hoe gaan de DEC's en de CCD hiermee om? Dit is een lastig punt voor de DEC's en de CCD en is ook al eens in een eerder overleg besproken. Er wordt geconcludeerd dat hier geen makkelijke oplossing voorhanden is.

Eerder is al eens verzocht of er een onderzoek kan worden opgestart naar de informatie uit de beoordelingen achteraf en mogelijke openbaarmaking hiervan. De CCD heeft toen al aangegeven dat zij hier vanuit financiële en juridische redenen geen actieve rol in zal spelen. De Algemeen Secretaris van de CCD geeft aan hier ook niet vanaf te zullen wijken. De DEC's zouden dit eventueel wel zelf op kunnen pakken, als ze toestemming voor het delen van de beoordeling achteraf vragen bij de instellingen. Daarnaast zouden de DEC's dit kunnen afstemmen met de betreffende IvD en het overkoepelende IvD platform om relevante informatie uit de beoordelingen achteraf – nadat toestemming is verkregen bij de instelling – te delen met het proefdierkundig veld.

5. Ernstig ongerief

Uit de Europese cijfers blijkt dat in Nederland minder ernstig ongerief wordt vergund en geregistreerd dan in andere lidstaten van de EU, ongeveer 8-12x minder over de laatste jaren. Dit onderwerp is ook al op het ketenoverleg van 11 april besproken en in de CCD-NVWA casuïstiek dag.

De mogelijke oorzaken voor het verschil worden doorgenomen. Waarschijnlijk is er niet één oorzaak aan te wijzen, maar gaat het om een combinatie van omstandigheden. Hierbij kan gedacht worden aan het detailniveau in de aanvragen in Nederland, wat hoger is dan in het buitenland. Hierdoor kan het ongerief mogelijk beter per dier worden opgegeven, in plaats van één categorie ongerief voor een hele bijlage. Daarnaast kan het dat bepaalde typen onderzoek die met ernstig ongerief gepaard gaan minder worden uitgevoerd in Nederland. Ook kan het dat een deel van het verschil te verklaren is door het aanvankelijk afwijken van Nederland waar het ging om genetisch gewijzigde dieren. Hierdoor werden bij de fok doodgeboren pups niet als ernstig ongerief geregistreerd, waar dit bij andere EU lidstaten wel het geval was. Sinds 2024 volgt Nederland in dezen ook het werkdocument van de EU. Tenslotte bestaat nog de mogelijkheid dat men in Nederland het ongerief voor soortgelijke experimenten lager inschat dan men in andere landen doet.

De CCD zal de bevindingen en mogelijke oorzaken met het NCad bespreken.

6. Sluiting

Er resten nog een paar minuten van de ingeplande vergadertijd. Vanuit een bestuurslid van NVDEC wordt opgemerkt dat het opvallend is dat er geen rondvraag geagendeerd is. Er wordt uitgelegd dat NVDEC voorafgaand aan het DEC voorzittersoverleg een overleg heeft met haar leden. Punten die uit dit overleg komen zou men graag tijdens het DEC voorzittersoverleg ook bespreken, maar daar is nu geen ruimte voor. Er

wordt opgemerkt dat de CCD graag een bespreekonderwerp goed voorbereid en dat dit niet kan wanneer dit ad hoc wordt aangekaart. Er is wel de mogelijkheid om dit soort punten als agendapunt aan te dragen voor het volgende overleg. Er wordt aangekaart dat de CCD niet direct hoeft te reageren op een punt uit de rondvraag maar dat de reactie ook kan zijn dat de CCD hier per mail of in een later overleg op terug komt.

In een eerder overleg heeft de CCD volgens een DEC voorzitter toegezegd dat er een handleiding voor DEC's zou komen voor het beoordelen van aanvragen van contract research organisations (CRO's) waarin van tevoren niet vaststaat welke opdrachten er precies binnen zullen komen. Daarnaast vraagt men zich af of de uitkomsten van de CRO evaluatie zijn gedeeld met alle instellingen. De CCD zal dit nagaan en komt hier later op terug.

Er wordt gesproken over de werving van nieuwe DEC leden en de termijn waarna iemand kan worden aangemerkt als "extern lid". Deze termijn is nu 5 jaar, maar de vraag is of dit kan worden teruggebracht naar 1 of 2 jaar, om zo makkelijker externe leden te werven. De CCD gaat dit met de juristen overleggen en komt hierop terug.

Vanuit een tweetal DEC's wordt opgemerkt dat de kwaliteit van de terugkoppelingen te wensen over laat zowel inhoudelijk als ten aanzien van de bejegening van de DEC. Ook wordt het opmerkelijk gevonden dat een schriftelijke weging van de CCD ontbreekt met name wanneer een DEC-advies ter zijde wordt geschoven zulks ook met het oog op de transparantie. De CCD neemt kennis van deze ervaringen.